

(Po)nešto o nedopuštenosti revizije protiv pravomoćnog rješenja o naknadi troškova parničnog postupka

Damir Jelušić, dipl. iur.*

Autor se u članku osvrće na pravno shvaćanje zauzeto na četvrtoj sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 16. studenoga 2015., a koje glasi: Pravomoćno rješenje o troškovima parničnog postupka nije rješenje protiv kojega bi bila dopuštena revizija.

Ključne riječi: pravno shvaćanje, revizija.

1. DOSADAŠNJE PROCESNOPRAVNO SHVAĆANJE VRHOVNOG SUDA

Vrhovni sud Republike Hrvatske je na 4. sjednici Građanskog odjela održanoj 16. studenoga 2015. zauzeo novo procesnopravno shvaćanje o nedopuštenosti podnošenja revizije protiv pravomoćne odluke o naknadi troškova parničnog postupka koje glasi: Pravomoćno rješenje o troškovima parničnog postupka nije rješenje protiv kojega bi bila dopuštena revizija.

Do zauzimanja navedenog pravnog shvaćanja o ovom pravnom pitanju, Vrhovni sud je izvanredne revizije podnesene protiv pravomoćnih drugostupanjskih presuda u kojima se osporavala samo (ne)pravilnost i (ne)zakonitost primjene materijalnog prava pri odlučivanju o naknadi troškova parničnog postupka počinjenih po parničnim sudovima nižih instanci redovito karakterizirao kao dopuštene i o njima meritorno odlučivao.

SUDSKA PRAKSA

1. *Protiv drugostupanjske presude u dijelu u kojem je odlučeno o troškovima parničnog postupka* tuženik je podnio reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. t. 3.

* Damir Jelušić, odvjetnik iz Rijeke.

ZPP-a navodeći da odluka o sporu ovisi o rješenju materijalnopravnog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, jer je **odluka drugostupanjskog suda u dijelu koji se odnosi na troškove parničnog postupka** utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s pravnim shvaćanjem revizijskog suda. Predlaže revizijskom sudu preinačiti pobijanu presudu u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka imajući na umu navode revizije. Zahtijeva naknadu troškova revizije. Revizija tuženika je osnovana. Prema odredbi čl. 392.a st. 2. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08 i 57/11 - dalje: ZPP), koja se u ovom predmetu primjenjuje na temelju odredbe čl. 53. st. 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 57/11), revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose. Ispitujući dopuštenost revizije u skladu s odredbom čl. 392.a st. 2. ZPP-a ovaj sud je ocijenio da je materijalnopravno pitanje zbog kojeg je tuženik podnio reviziju, a koje se odnosi na obračun troškova

parničnog postupka kod djelomičnog uspjeha stranaka u sporu, važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana te da su stoga ispunjeni uvjeti za odlučivanje o njezinoj osnovanosti. U konkretnom slučaju nižestupanjski sudovi su u odlukama zauzeli stajalište koje je suprotno stajalištu revizijskog suda zauzetog u odluci Vrhovnog suda RH, Rev 885/06, na koju se poziva tuženik, a tako i zaključku sjednice Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 6. lipnja 1980. Naime, pri odlučivanju o troškovima parničnog postupka treba, u pravilu, prilikom djelomičnog uspjeha stranaka u sporu uzimati u obzir i tužiteljev i tuženikov uspjeh u parnici. Osim toga, pri djelomičnom uspjehu stranaka u postupku u smislu čl. 154. st. 2. ZPP-a potrebno je prilikom određivanja troškova postupka izraziti "djelomični uspjeh" i "razmjerni dio troškova" ocjenjivati ne samo kvantitativno, već i kvalitativno, s obzirom na visinu prihvaćenog, odnosno odbijenog dijela tužbenog zahtjeva. U ovom je slučaju riječ o zahtjevu za naknadu štete u kojem je tužitelj uspio sa 62,5% zahtjeva, pa je tuženik u ovom sporu uspio u razmjeru od 37,5%, jer se u tom omjeru ogleda djelomični neuspjeh tužitelja (tj. odbijanje tužbenog zahtjeva). Sudovi su pravilno utvrdili trošak tužitelja u ukupnom iznosu od 12.975,00 kn, visini kojoj tuženik niti ne prigovara. S obzirom na uspjeh tužitelja u parnici u omjeru 62,5% tužitelju je trebalo u tom omjeru priznati trošak, tj. u iznosu od 8.109,37 kn. Slijedom izloženog, a nakon što se od troška tužitelja (8.109,37 kn) odbije trošak tuženika (4.231,87 kn), tuženik je dužan tužitelju naknaditi trošak u iznosu od 3.877,50 kn (čl. 154. st. 2. ZPP-a). Zbog toga je odluka o trošku postupka preinačena na temelju odredbe čl. 395. st. 1. ZPP-a u vezi čl. 400. st. 3. ZPP-a i riješeno je kao u st. 1. izreke ovog rješenja¹.

2. Tuženik je u reviziji naznačio pravno pitanje - uzimaju li se kod djelomičnog uspjeha stranaka u parnici kod donošenja odluke o parničnim troškovima u obzir parnični troškovi obje parnične stranke? Drugostupanjski sud je u odluci o parničnim troškovima obvezao tuženika na naknadu troškova razmjerno uspjehu tužitelja u parnici, ne uzimajući u obzir i parnične troškove tuženika. Takvo pravno shvaćanje drugostupanjskog suda nije pravilno te je protivno pravnom shvaćanju ovog suda: ...kad stranke djelomično uspiju u parnici, sud će najprije utvrditi iznos naknade troškova na koji svaka stranka ima pravo s obzirom na svoj uspjeh u sporu. Nakon toga će navedene iznose prebiti i razliku dosuditi onoj stranci koja ima pra-

vo na naknadu većeg iznosa parničnih troškova... (VSRH Rev 832/2005-2) ... Stoga je valjalo prihvaćanjem revizije tuženika preinačiti pobijanu presudu i u odluci o parničnim troškovima (čl. 166. st. 2. ZPP-a).²

2. NOVO PRAVNO SHVAĆANJE VRHOVNOG SUDA

U obrazloženju novog pravnog shvaćanja Građanskog odjela Vrhovnog suda od 16. travnja 2015. navodi se sljedeće: O zahtjevu za naknadu parničnih troškova sud odlučuje u presudi ili rješenju kojim se dovršava parnični postupak (čl. 164. st. 4. ZPP-a), s time što se odluka o trošku u presudi smatra rješenjem (čl. 129. st. 5. ZPP-a). Stoga je u pogledu dopuštenosti revizije protiv pravomoćne odluke o troškovima parničnog postupka mjerodavna odredba čl. 400. st. 1. ZPP-a koja glasi: Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim je postupak pravomoćno završen u sporovima u kojima bi revizija bila dopuštena protiv drugostupanjske presude (članak 382.). Iz navedene odredbe slijedi da je revizijom dopušteno pobijati samo ona rješenja drugostupanjskog suda koja predstavljaju pojedinačni akt o predmetu spora i kojima se dovršava postupak po tužbi, pa je za ocjenu o dopuštenosti revizije protiv rješenja o troškovima parničnog postupka potrebno ocijeniti ima li rješenje o parničnim troškovima karakter takvog pojedinačnog akta čijom se pravomoćnošću dovršava parnični postupak. Rješenje drugostupanjskog suda o troškovima parničnog postupka nije rješenje iz čl. 400. st. 1. ZPP-a protiv kojega je dopuštena revizija, jer glede parničnih troškova spor niti počinje niti se dovršava. Samo u odnosu na predmet spora određen tužbom počinje teći parnica, ispituje se litispencijija, objektivna kumulacija tužbenog zahtjeva i objektivno preinačenje tužbenog zahtjeva, i samo u odnosu na predmet spora postupak se dovršava pojedinačnim aktom, bilo presudom ili rješenjem. Upravo odredbe ZPP-a o litispencijiji otkrivaju pravnu prirodu rješenja o troškovima parničnog postupka slijedom koje rješenje o troškovima parničnog postupka nije rješenje iz čl. 400. st. 1. ZPP-a. Naime, prema odredbi čl. 194. st. 1. ZPP-a parnica počinje teći dostavom tužbe tuženiku. U pogledu zahtjeva koji je stranka postavila u tijeku postupka parnica počinje teći od časa kad je o tom zahtjevu obaviještena protivna stranka (čl. 194. st. 2. ZPP-a). Parnica, dakle, ne počinje teći podnošenjem zahtjeva za naknadu parničnih

¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2575/11-2.

² Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 367/10-2, tako i Rev 2834/14-2, Rev 885/2006-2.

troškova, nego samo u pogledu tužbenog zahtjeva, pa se i litispencija odnosi na tužbeni zahtjev, a ne i na zahtjev za naknadu parničnih troškova.

Također, treba imati na umu i odredbu čl. 190. ZPP-a prema kojoj se objektivna preinaka tužbe odnosi na predmet spora, dok se preinakom zahtjeva za naknadu parničnog troška ne mijenja identitet spora, iz čega također slijedi da zahtjev za naknadu parničnog troška nije sastavni dio predmeta spora, niti o tom zahtjevu teče parnica. Zaključno, odredba čl. 400. st. 1. ZPP-a odnosi se samo na ona rješenja kojima se prekida litispencija i pravomoćno dovršava parnični postupak. Kada su u pitanju parnični troškovi, sama okolnost što se rješenje o troškovima postupka donosi u presudi ili rješenju kojim se pravomoćno dovršava postupak pred sudom ne daje tom rješenju svojstvo rješenja kojim se pravomoćno završava parnični postupak. Parnične troškove čine izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu postupka (čl. 151. st. 1. ZPP-a), o njima sud odlučuje u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom (čl. 164. st. 1. i 2. ZPP-a), ali nemaju karakter rješenja iz čl. 400. st. 1. ZPP-a.

Kad je u pitanju postupanje revizijskog suda po reviziji protiv pravomoćne odluke o predmetu spora, treba imati na umu odredbu čl. 166. st. 2. ZPP-a prema kojoj je sud dužan, samo kad preinači odluku protiv koje je podnesena revizija ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučiti o troškovima cijelog postupka (čl. 166. st. 2. ZPP-a). Nadalje, kada sud odbaci ili odbije reviziju, odlučit će o troškovima nastalim u postupku u povodu revizije, (čl. 166. st. 1. ZPP-a). O troškovima parničnog postupka se, dakle, odlučuje isključivo kao o izdatku nastalom u tijeku i u povodu spora.

O pravnoj prirodi rješenja o troškovima postupka izjasnio se i Ustavni sud Republike Hrvatske u rješenju poslovni broj U-III-4937/2013 od 11. studenoga 2013. u kojem je navedeno: "Sukladno tome, samo ona odluka kojom je nadležni sud meritorno odlučio o biti stvari, odnosno o pravu ili obvezi ili o sumnji ili optužbi zbog ka-žnjivog djela podnositelja, jest pojedinačni akt u smislu članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona u povodu kojega je Ustavni sud Republike Hrvatske, u postupku pokrenutom ustavnom tužbom, nadležan štiti ljudska prava i temeljne slobode podnositelja, zajamčene Ustavom Republike Hrvatske. U ustavnosudskom postupku ocijenjeno je da osporavana odluka, u dijelu koji podnositelj pobija ustavnom tužbom, a kojim je odlučeno o trošku ovršnog postupka, ne predstavlja pojedinačni akt u smislu članka

62. stavka 1. Ustavnog zakona protiv kojeg bi Ustavni sud bio nadležan pružiti ustavnosudsku zaštitu." (tako i u odlukama U-III-4623/2013, U-III-2365/2001, U-III-954/2004, U-III-1794/2009, U-III-565/2012, U-III-140/2014)³.

Navedeno pravno shvaćanje već primijenjeno u odlukama Vrhovnog suda, primjerice: Revizija je nedopuštena. Predmetnu reviziju tuženika treba promatrati u svijetlu: - odredbe čl. 129. st. 5. ZPP-a prema kojoj se odluka o troškovima u presudi smatra rješenjem, - odredbe čl. 400. st. 1. ZPP-a prema kojoj stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim je postupak pravomoćno dovršen u sporovima u kojima bi revizija bila dopuštena protiv drugostupanjske presude (čl. 382.). Sukladno tim odredbama ZPP-a revizija bi bila dopuštena protiv drugostupanjskog rješenja o parničnom trošku ako bi takvo rješenje imalo značaj rješenja iz odredbe čl. 400. st. 1. ZPP-a kojim je postupak pravomoćno završen. Međutim, s obzirom da parnica počinje teći samo u odnosu na predmet (meritum) spora i (po prirodi stvari) samo za ovog (glede kojeg jedino teče) može i završiti, a imajući na umu i da se samo u vezi predmeta spora ispituje litispencija i identitet spora to je za zaključiti: - da se pod izrazom postupak iz čl. 400. st. 1. podrazumijeva samo postupak u odnosu na predmet spora, odnosno da se odredba čl. 400. st. 1. ZPP-a odnosi samo na rješenja kojima se prekida litispencija i pravomoćno završava parnični postupak glede predmeta spora, - da parnične troškove čine izdaci učinjeni u tijeku ili povodom parničnog postupka (čl. 151. ZPP-a), oni o kojima se samo odlučuje u rješenju kojim se završava postupak (čl. 164. st. 4. ZPP-a), ali odluka o njima nema značaj rješenja kojim se završava postupak i u odnosu na koje bi bila dopuštena revizija iz čl. 400. st. 1. ZPP-a⁴ ...

3. KRITIČKI OSVRT NA NOVO PRAVNO SHVAĆANJE VRHOVNOG SUDA

Prije svega, mišljenja smo da bi sudovi, a osobito Vrhovni sud, u pojedinim predmetima trebali primjenjivati ono pravno shvaćanje koje je vrijedilo u vrijeme poduzimanja procesne radnje, *in concreto* podnošenja izvanredne revizije, zato što je revizija na temelju tog pravnog shvaćanja i podnijeta. Isto tako, mišljenja smo da retroaktivna primjena novih pravnih shvaćanja, baš

³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-19/2015-15.

⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2817/14-2.

kao i novih propisa, izaziva pravnu nesigurnost, podriva pravni poredak i ruini načelo vladavine prava. Zbog toga, uostalom, i postoji ustavna zabrana, osim iz opravdanog razloga, retroaktivnog djelovanja zakona i drugih propisa⁵.

U konkretnom revizijskom predmetu revident je izvanrednu reviziju podnio na temelju odredbe čl. 382/2 i 3. ZPP-a kojim je ista regulirana kao zaseban procesnopravni institut, pa smatramo da se odluka o njejoj (ne)dopuštenosti u tom, ali *nota bene* i svakom drugom revizijskom predmetu u kojem se odlučuje o (ne)dopuštenosti izvanredne revizije, mogla i morala donijeti samo na temelju te odredbe, ili eventualno u korelaciji s dvjema odredbama na koje se pozvao revizijski Sud, ali nipošto samo na temelju potonjih. Tom su, naime, odredbom regulirane posebne procesnopravne pretpostavke za podnošenje, odnosno dopuštenost izvanredne revizije, pri čemu u slučaju nepostupanja kojih, a dovoljna je i samo jedna, revizijski Sud ionako izvanrednu reviziju odbacuje kao nedopuštenu. Također se ne slažemo s pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda prema kojem se drugostupanjskom pravomoćnom odlukom o naknadi troškova postupka ne završava postupak. Točno je da se na temelju zakonske pravne predmnjeve⁶ odluka o troškovima u presudi smatra rješenjem, ali točno je i da se presudom odlučuje o glavnom i sporednim tužbenim zahtjevima⁷. Dakle, s obzirom na to da je zahtjev za naknadom troškova postupka sporedni zahtjev, odnosno tražbina, i da se o njemu neupitno odlučuje presudom, osim iznimno⁸, drugostupanjskom se pravomoćnom presudom, u dijelu dispozitiva koji se odnosi na naknadu troškova postupka postupak pravomoćno završava u odnosu na taj sporedni tužbeni zahtjev, pa takvo rješenje po našem pravnom shvaćanju, suprotno pravnom shvaćanju Vrhovnog suda, ima značaj rješenja normiranog odredbom čl. 400/1. ZPP-a. Drugim riječima, smatramo da se kod naprijed navedene odredbe ne radi samo o meritornoj odluci kojom se pravomoćno rješava predmet spora, odnosno odlučuje o glavnoj stvari. Osim toga, na koji god način pravno interpretirali navedenu odredbu, iz nje nikako ne možemo izlučiti zaključak da je zakonodavac mislio samo na drugostupanjska rje-

šenja u kojima se odlučuje o glavnoj stvari, odnosno o meritumu. Nije upitno da su u naprijed navedenom revizijskom predmetu u kojem je revizija odbačena na temelju novog pravnog shvaćanja Vrhovnog suda RH prvostupanjski i drugostupanjski sud pogrešno primijenili materijalno pravo na tuženikovu štetu odlučujući o naknadi troškova parničnog postupka. Oni su, naime, u situaciji pretežitog tuženikova uspjeha u sporu parnične troškove odmjerali samo tužitelju, razmjerno njegovu parcijalnom kvantitativnom uspjehu u sporu, posvema negirajući tuženikov parcijalan uspjeh u sporu i posljedično pravo na naknadu troškova postupka razmjerno tom uspjehu⁹. Stoga se pitamo, ako se procesnopravno prihvaća novo pravno shvaćanje najvišeg Suda, koji će pravni instrument u zaštiti svojih prava i interesa u ovakvim pravnim situacijama koristiti nezadovoljna stranka u slučajevima u kojima je u drugostupanjskoj pravomoćnoj presudi nezakonito odlučeno u rješenju samo o naknadi troškova postupka, a stranka je nepravilnom primjenom materijalnog prava oštećena za značajan novčani iznos poput tuženika u predmetima koje smo naveli? U tim je predmetima do sada, obavljajući svoju ustavnu i zakonsku zadaću ujednačavanja primjene prava i osiguravanja ravnopravnosti svijui u njegovoj primjeni, korekciju odnosno ujednačavanje sudske prakse vršio Vrhovni sud. Postavlja se pitanje tko će u tim predmetima ujednačavati sudsku praksu *pro futuro*?

SUDSKA PRAKSA

1. *Cilj i smisao revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP-a je da najviši sud u Republici Hrvatskoj ujednačava praksu nižih sudova u odnosu na konkretno pravno pitanje koje traži tumačenje i stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske*¹⁰.

2. *Izvanredna revizija uređena je kao pravni lijek čija je primarna zadaća osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Uloga je Vrhovnog suda u tom postupku (kod odlučivanja o izvanrednoj reviziji) osigurati pravilno i jedinstveno tumačenje zakona, čime Vrhovni sud svojim odlukama izravno utječe na ujednačavanje sudske prakse i pridonosi pravnoj sigur-*

⁵ Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10 – pročišćeni tekst i 5/14), čl. 90/4. i 5.

⁶ ZPP, čl. 129/3.

⁷ Ibid., čl. 325/1.

⁸ Ibid., čl. 164. i 166.

⁹ Ibid., čl. 154/2. u vezi s čl. 155. ZPP-a. Sentence Vrhovnog suda: *Kod uspjeha u parnici sud mora kod odlučivanja o naknadi parničnih troškova voditi računa o uspjehu i tužitelja i tuženika (Rev 609/2001). Svaka stranka, a ne samo tužitelj, može djelomično uspjeti u parnici (Rev 200/2001). Pri odlučivanju o troškovima parničnog postupka vodi se računa i o tužiteljevu i o tuženikovom uspjehu u parnici (Rev 2141/1995). Kada je tužbenom zahtjevu samo djelomično udovoljeno, kod odlučivanja o parničnim troškovima treba uzeti u obzir i tužiteljev i tuženikov uspjeh u parnici (Rev 3146/1990).*

¹⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 56/10-2.

nosti koja je bitna sastavnica vladavine prava. Sukladno tome, institut izvanredne revizije uvijek je povezan s pitanjima od javnog/općeg interesa. Istodobno, preko nje ga se u najvećoj mjeri očituje ustavna zadaća Vrhovnog suda u smislu članka 119. stavka 1. Ustava. Pretpostavke za dopuštenost te revizije razlikuju se od onih propisanih za redovnu reviziju. One su dijelom specifične jer izražavaju tu osobitu javnopravnu svrhu izvanredne revizije¹¹.

3. U građanskoj grani sudovanja ustavna uloga VSRH očituje se ponajprije kroz institut revizije, i to posebno izvanredne revizije. Revizija općenito je izvanredan, devolutivan, samostalan, ograničen, dvostran te nesuspensivan pravni lijek koji parnične stranke zbog povrede zakona mogu podnijeti protiv presuda drugostupanskih sudova koje su donesene u povodu žalbi protiv presuda prvostupanskih sudova te rješenja drugostupanskih sudova kojima se postupak pred sudom pravomoćno završava. Radi se o ustaljenoj zakonskoj instituciji hrvatskog pravnog poretka o kojoj, sukladno zakonodavnoj tradiciji, odlučuje VSRH kao najviši sud u RH. Pravno uređenje instituta revizije kao izvanrednog pravnog lijeka i pretpostavke za njezinu dopuštenost s vremenom su višekratno mijenjani, čime se bitno utjecalo na postupanje Vrhovnog suda RH kao najvišeg suda u RH i na njegovu ustavnu zadaću da osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Institut izvanredne revizije u svojoj biti je direktno ostvarenje ustavne uloge VSRH kao najvišeg suda u RH jer se meritornom odlukom povodom te vrste revizije isključivo odlučuje o materijalnom ili postupovnom pravnom pitanju koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Zauzeto pravno stajalište u meritornoj odluci povodom izvanredne revizije djeluje pro futuro i svi nadležni sudovi dužni su poštivati takvo pravno stajalište. Za razliku od zauzetih pravnih stajališta u meritornim odlukama povodom izvanrednih revizija, zauzeta pravna stajališta u odlukama VSRH povodom redovnih revizija djeluju snagom argumenata i autoritetom VSRH kao najvišeg suda u RH. Stoga smatram de lege ferenda da bi VSRH u svojoj nadležnosti trebao zadržati samo izvanrednu reviziju koja u cijelosti ispunjava sadržaj ustavne uloge VSRH¹².

U vezi s navedenim, smatramo da se zauzimanjem citiranog pravnog shvaćanja Vrhovni sud neustavno i

nezakonito samoodrekao ustavne i zakonske obveze, ali i ovlasti, koja ga obvezuje da ujednačava primjenu prava i osigurava ravnopravnost i jednakost svih u primjeni istog¹³.

SUDSKA PRAKSA

Vrhovni sud je u konkretnom slučaju zanemario i svoju ustavnu zadaću osiguravanja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (članak 116. stavak 1. Ustava). Naime, taj je sud prešutno, bez jasnih i opravdanih razloga i bez obrazloženja, "pristao" da nižestupanski sudovi (također bez dostatnog i relevantnog obrazloženja s njihove strane) sude protivno načelnom pravnom shvaćanju koje je Vrhovni sud utvrdio u tom istom slučaju i za taj isti slučaj, a koje je vezano uz primjenu mjerodavnog materijalnog prava (v. rješenje broj: Rev 1038/08-2 od 21. siječnja 2010. u točki 6. obrazloženja ove odluke). Na načelnoj razini, takva praksa Vrhovnog suda neizbježno smanjuje povjerenje javnosti u sudski sustav i dalje ugrožava načela pravne sigurnosti i jednakosti svih pred zakonom, koja predstavljaju glavna obilježja vladavine prava, najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske utvrđene u članku 3. Ustava¹⁴.

Isto tako, smatramo da Vrhovni sud pozivanjem na ustavnosudski stav po kojem pravomoćno rješenje o naknadi troškova postupka nije pojedinačni pravni akt na temelju kojeg je Ustavni sud po Zakonu¹⁵ kojim je reguliran njegov rad dužan pružiti ustavnosudsku zaštitu nije osnažio nego oslabio svoju pravnu argumentaciju. Jer, ponavljamo, ako kod eklatantne, bjelodane i neupitne nezakonitosti pravomoćnog rješenja o naknadi troškova parničnog postupka nezadovoljna stranka zaštitu svojih prava i pravnih interesa ne može potražiti ni pred Ustavnim ni pred Vrhovnim sudom, pred kojom će institucijom ta stranka zatražiti jedinstvenu primjenu prava, ravnopravnost i jednakost? Pred Europskim sudom za ljudska prava? Osim toga, kad se već Vrhovni sud u svojoj pravnoj argumentaciji pozvao na ustavnopravno shvaćanje, neka i nama bude dopušteno citiranje relevantnog dijela obrazloženja recentne ustavnosudske odluke od 9. veljače 2016.: *Ovaj je predmet u tom smislu ogledni primjer Ustavom nedopuštenog **ekscesivnog formalizma** koji, općenito govoreći, još uvijek opterećuje rad nadležnih tijela državne i javne uprave, ali*

¹¹ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-I-885/2013, vidi i U-I-1569/2004.

¹² Jug, Jadranko, *Primjena pravnih načela u odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske*, Fondacija Centar za javno pravo, str. 4. i 5.

¹³ Zakon o sudovima (Narodne novine, br. 28/13, 33/15 i 82/15), Ustav RH, čl. 119/1.

¹⁴ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-III-3794/2015.

¹⁵ Ustavni zakon o ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 49/02 - pročišćeni tekst), čl. 62/1.

i nadležnih domaćih sudova, kad odlučuju o pravima i obvezama stranaka u pravnim postupcima¹⁶.

Naposljetku smatramo da je na ovom mjestu prikladno citirati i relevantan fragment obrazloženja jedne starije ustavnosudske odluke: ...Ustavni sud napominje da je člankom 116. stavkom 1. Ustava propisano da Vrhovni sud, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana. Isto stajalište zauzeto je u odluci Ustavnog suda broj: U-III-2838/2006 od 5. lipnja 2007. (Narodne novine, br. 72/07 i www.usud.hr). Ustavni sud, u konkretnom slučaju, naglašava da je Vrhovni sud na naprijed opisani način povrijedio pravo podnositelja na pristup učinkovitom pravnom lijeku. Ne samo što je to pravo, uz ostala, sadržano u članku 29. stavku 1. Ustava koji svakome jamči pravo na to da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, nego je ono sadržano i u članku 6. stavku 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06 - u daljnjem tekstu: Konvencija). Stalna praksa Europskog suda za ljudska prava tumači ga tako da primjenjivana ograničenja ne smiju spriječiti niti umanjiti pristup pravnom lijeku koji pripada podnositelju na takav način ili do takve mjere da bi sama suština toga prava bila umanjena ili oslabljena (presuda od 19.VI.2001. u predmetu Kreuz protiv Poljske, § 54.; presuda od 23.XI.1993. u predmetu Potrimol protiv Francuske, § 35.-38.; presuda od 14.XII.1999. u predmetu Khalfaoui protiv Francuske, § 42.-54.; presuda od 15.II.2000. u predmetu Garcia Manibardo protiv Španjolske, § 44.-45.; presuda od 6.XII.2001. u predmetu Yagtzilar i dr. protiv Grčke, § 23.). Zakonodavac doduše, opravdano može postupovnim odredbama ograničiti pravo na pravni lijek u interesu učinkovitog pravosuđa, ali propust valjane primjene takvih odredaba značit će uvijek povredu prava na pristup pravnom lijeku kada predstavlja proizvoljno tumačenje mjerodavnog (postupovnog) prava (presuda od 12.VII.2001. u predmetu Prince Hans-Adam of Lichtenstein protiv Njemačke, § 69.) ili kada podnositelju pravnog lijeka nameće nerazmjerno ograničenje njegova prava (presuda od 21.IX.2004. u predmetu Zwiasek Nauczycielstwa Polskiego protiv Poljske, § 38; presuda od 31.VII.2001. u predmetu Mortier protiv Francuske, § 36.-39.). O potonjemu je riječ upravo u slučaju kada sud pravnog lijeka odredbe o dopuštenosti primjenjuje "na previše formalistički način" (presuda od 28.X.2003. u predmetu

Stone Court Shipping Co. protiv Španjolske, § 36.-43.; presuda od 20.IV.2004. u predmetu Bulena protiv Češke, § 35.; presuda od 25.V.2004. u predmetu Kadlec i dr. protiv Češke, § 26.-30.; presuda od 27.V.2004. u predmetu Boulougouras protiv Grčke, § 26.-27.). Pozivom na utvrđenja iz prethodnih točaka obrazloženja ove odluke, Ustavni sud smatra da je osporeno rješenje Vrhovnog suda donešeno pogrešnom primjenom članka 392. stavka 2. ZPP-a (u svezi članka 382. stavka 2. istog Zakona). Odbacujući reviziju podnositelja kao nedopuštenu, Vrhovni sud je, suprotno podnositeljevim legitimnim očekivanjima, podnositelju uskratio pravnu zaštitu. U konkretnom slučaju iz pribavljenog spisa predmeta razvidno je da podnositelju nije bilo omogućeno poduzimati sve zakonom dopuštene postupovne radnje - konkretno, nije mu bilo omogućeno učinkovito koristiti zakonom propisani izvanredni pravni lijek (reviziju). Nadalje, ocjenjujući reviziju nedopuštenom, nakon što je Županijski sud dopustio izvanrednu reviziju, podnositelju je onemogućeno i podnošenje ustavne tužbe protiv drugostupanjske presude, jer je opravdano imao razloga očekivati da će Vrhovni sud meritorno odlučivati o njegovoj reviziji, te je stoga podnošenje ustavne tužbe u tom trenutku bilo preuranjeno. Prema stajalištu Ustavnog suda, sudski se postupci, naime, moraju provesti sukladno ustavnom načelu vladavine prava kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske. Njihovo se provođenje ne smije izjednačiti samo sa zahtjevom za zakonitošću postupanja tijela državne vlasti, već mora uključiti i zahtjev da zakonske posljedice moraju biti primjerene legitimnim očekivanjima stranaka u svakom konkretnom slučaju (odluka i rješenje Ustavnog suda broj: U-I-659/1994 od 15. ožujka 2000.). Kada je u konkretnom slučaju podnositelj mogao legitimno očekivati da će odlučivanje u njegovu sporu završiti pred revizijskim sudom, onda je opisanom povredom načela vladavine prava povrijeđeno ustavno načelo pravičnog postupka iz članka 29. Ustava, u svezi s pravom zajamčenim člankom 14. stavkom 2. Ustava. Primjena ovih ustavnih načela očito natkriljuje formalističku interpretaciju zakonskih odredbi o dopuštenosti revizije¹⁷.

4. ZAKLJUČAK

Vrhovni sud je na sjednici Građanskog odjela održanoj u studenome 2015. zauzeo novo procesnopravno shvaćanje prema kojem nije dopušteno podnijeti

¹⁶ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-III-5989/2013.

¹⁷ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj U-III-1052/2007